

Uraim, ismét le a kalapokkal! Új műfajú értekezés született. Krónika, elméleti fejtegetés, aprólékos, mikrofilológiai munka, beszámoló az áhítat évtizedeiről, a bálványrombolás óráiról, szakszerű taglalás és jóízű irodalmi felfedezés. Mindez együtt, szakítva a bölcseledő, tudálékos, öncélú forráskutatásban kimerülő, gondolatszegény, ám szakkifejezésekkel zsúfolt előadással. Dávidházi könyve hozzájárulás az irodalomtudomány önfelszabadító szabadsághar-

cához, szerző—mű—olvasó (szent)háromságán töprengés. S mindemellett tágabb érvényű beszámoló arról, miként keletkezik a kultusz, miként hatja át a társadalom egészét, s e kultusz miként válik gátjává fordítók, tanulmányírók, színházlátogatók elsődrendű kötelességteljesítésének: az önálló, szabad gondolkodásnak. (*Gondolat*)

Fried István

Kiállítás

Lábass Endre kiállítása*

Meglehetősen utálok a patétikus kifejezéseket, de azt hiszem, hogy Lábass Endre az életét tette fel erre a városra, Budapestre. Belebűjt, mint egy hatalmas, mélytorkú zsebbe, ahonnan még mindig újabb és újabb kincseket lehet előbányászni.

Egyébként eredetileg azt a címet akartam adni a bevezetőnek: Hajléktalanok. Szerencsétlen cím lett volna. (Minden cím elég szerencsétlen.) Lábass Endrénél senki se hajléktalan. Legfeljebb kuporognak, kucorognak, meghúzódnak, de valahol valamilyen zugban mindenki otthonra talál.

A félig összetört zongora, akit kihurcoltak az erdőbe! Dehát hogy vonszolták ki? Hogy ragadták meg? Mindegy. Ne firtassuk. Mindenesetre most már ott áll a fák között kissé oldalt dőlve, beleragadva a földbe. A fák föléje hajolnak. A levelek, gallyak, ágak elborítják. Az erdő befogadta.

A zongora egy napon váratlanul megszólal. Hangversenyt ad. Hogy mi lesz a műsora? Nem gond. Igazán gazdag a repertoárja.

A Házhalász. Egy összegabalyodott háló lóg le a nyolcadik emeletről. Öreg, nyomorúságos alakokat emel fel a mélyből, csavargókat, akik betévedtek az udvarba.

Isten kifacsart kétélre hajított inge csöpög egy lavórba. Hatalmas üres terem. A padló már régen

kikopott. Dehát csakugyan olyan üres ez a terem? Szó sincs róla. Egy nő vetkőzik a félig lehúzott redőny mögött. Lusta, elnyújtott mozdulatokkal végigsimít a vállán, a karján. Vendégeket vár? Fogadást ad? Kedvesen vihogó lóti-futi lányok szaladnak át a termen süteményes tálcákkal, konyakos poharakkal.

Előadásra vár az Operaház poros padlása. Kiöregedett, rég elfelejtett énekesek adnak elő rég elfelejtett operákat. Soha sehol elő nem adott operákat.

Egy férfi rohan a folyosókon. Egy pillanatra se áll meg. Merészen veszi a kanyarokat. Hóna alá szorított sovány akatatóskájával kanyarog tovább, tovább...

Hová vezetnek az egyre szűkülő lépcsőfokok? Egy másik lépcsősor avilági mélységébe. És majd maga a ház is egy ilyen lépcsőbe süllyed el.

A falak visszaadják a régi lakókat. Mindenki előlép, aki valaha is itt lakott.

Fák foglalták el az udvarokat. Az ágak ráhajoltak az ablakokra, valósággal elborítják. Az ablakokban alig látható, szinte észrevehetetlen háttér arcok. Mintha valaki éppen csak idelehelte volna őket.

Ki merné zavarni a pad lakóját? Azt a mefev, zárt arcú férfit. Ki tudja mióta ül ott keresztbevetett lábbal, lehunytt szemmel. Nincs mozdulata, és már senkire és semmire se kíváncsi. Csak éppen még befogadja a napfényt, az esőt, a levegőt alig hallható, örökös zúgását.

Egy kéz a ház lerongyolódott falán a horpadt bádoggcsatorna mellett. Csak úgy egyedül. Se testvére, se párja. Talán valahonnan fentről hullott le, talán alulról kapaszkodott fel. Rátapadt a falra, szétterpesztett, megmerevedett ujjakkal. Nincs több mozdulata.

* Elhangzott 1990. január 26-án a Liget galériában